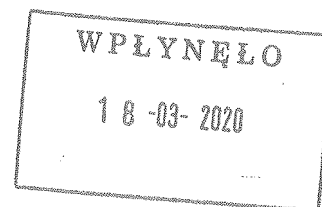

dr hab. Agnieszka Majewska, prof. US
Wydział Ekonomii, Finansów i Zarządzania
Uniwersytet Szczeciński

Recenzja dorobku naukowego, organizacyjnego i dydaktycznego
dr Anny Dubel
w związku z postępowaniem o nadanie stopnia doktora habilitowanego
w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinie ekonomia

Recenzja została sporządzona zgodnie z kryteriami oceny zawartymi w następujących aktach prawnych:

1. Ustawa z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki Dz.U. 2017, poz. 1789, z późniejszymi zmianami.
2. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 stycznia 2018 roku w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora Dz.U. 2018, poz. 261.
3. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 roku w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego, Dz.U. nr 196, poz. 1165.

Formalną podstawą sporządzenia recenzji było pismo Przewodniczącego Rady Naukowej Instytutu Ekonomii i Finansów dr hab. Stanisława Hońko, prof. US z dnia 18 listopada 2019 roku informujące, że Centralna Komisja do Spraw Stopni i Tytułów w dniu 15 października 2019 roku powołała mnie w skład Komisji ds. postępowania habilitacyjnego dr Anny Dubel.

OGÓLNE INFORMACJE O HABILITANTCE

Dr Anna Dubel od 2002 roku jest pracownikiem naukowo-dydaktycznym na Wydziale Zarządzania Akademii Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Staszica w Krakowie. W 2007 roku uzyskała stopień doktora nauk ekonomicznych w dyscyplinie nauki o zarządzaniu na wyżej

wymienionym Wydziale. Po ukończeniu pracy doktorskiej, od stycznia 2007 roku do końca czerwca 2012 roku pracowała jako Research Scholar w International Institute for Applied Systems Analysis w Luxemburgu. Od marca 2018 roku jest głównym specjalistą w Instytucie Ochrony Środowiska Państwowego Instytutu Badawczego w Warszawie, w którym prowadzi badania w zakresie analiz ekonomicznych skutków występowania zjawisk klimatycznych i oceny efektywności rozwiązań adaptacyjnych do zmian klimatu.

I OCENA OSIĄGNIĘCIA BĘDĄCEGO PODSTAWĄ DO WNIOSKOWANIA O NADANIE STOPNIA DOKTORA HABILITOWANEGO

Wskazany przez Habilitantkę osiągnięciem w rozumieniu art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki jest monografia naukowa pt. **„Instrumenty transferu ryzyka powodzi”**. Monografia jest efektem realizowanego w latach 2011-2015 grantu badawczego w obszarze nauk ekonomicznych finansowanego przez Narodowe Centrum Nauki. Podjętą przez Autorkę tematykę uważam za ważną i aktualną, szczególnie w obliczu postępujących zmian klimatu, których konsekwencją jest między innymi wzrost ryzyka powodzi.

Monografia podzielona jest na pięć rozdziałów, zawiera wstęp, podsumowanie, literaturę oraz cztery załączniki. Praca wraz z załącznikami obejmuje 174 strony i opiera się na 294 pozycjach literatury, 31 aktach prawnych, 15 źródłach statystycznych oraz 7 źródłach internetowych.

Jako cel pracy Habilitantka wskazała „kompleksowe przedstawienie instrumentów transferu ryzyka powodzi na podstawie analizy literatury przedmiotu oraz przeprowadzonych badań własnych służących pozyskaniu nowej wiedzy na temat tych instrumentów”. Niestety trudno uznać, aby cel pracy został zrealizowany. Autorka w niewielkim stopniu odnosiła się do instrumentów transferu ryzyka, skupiła się bowiem na przedstawieniu aspektów i podejściu interesariuszy do transferu ryzyka. Świadczą o tym również postawione hipotezy badawcze:

Hipoteza 1: Interesariusze zatrzymują u siebie ryzyko powodzi.

Hipoteza 2: Respondenci nie mogą pozwolić sobie na transfer ryzyka ze względu na jego wysoką cenę i swoje ograniczenia budżetowe.

Hipoteza 3: Respondenci uważają, że zagrożenie ich nie dotyczy.

Hipoteza 4: Przyzwyczajenie do otrzymywania pomocy z budżetu państwa i bierność w podejmowaniu działań prewencyjnych i stosowaniu instrumentów transferu ryzyka.

Sformułowane hipotezy nie wskazują na badanie instrumentów transferu ryzyka powodzi (np. ich porównania, różnorodności, dostępności dla różnych podmiotów, praktycznego wykorzystania czy skuteczności) lecz odnoszą się kwestii postrzegania ich przez respondentów. Wobec powyższego zarówno tytuł pracy, jak i cel jest niezgodny z jej zawartością. Autorka nie uzyskuje bowiem nowej wiedzy na temat tych instrumentów (na co wskazuje cel), lecz otrzymuje informacje na temat preferencji respondentów w zakresie instrumentów transferu ryzyka powodzi.

Rozdział pierwszy „*Ryzyko powodzi jako problem ekonomiczny*” opisuje pojęcia związane z ryzykiem powodzi i zarządzaniem nim. Interesujące jest porównanie powodzi pod względem wystąpienia prawdopodobieństwa i wysokości strat. Szkoda, że Autorka nie poświęciła więcej uwagi szkodom spowodowanym zagrożeniem powodziowym, które to są bodźcem do poszukiwania instrumentów transferu ryzyka. Zarządzanie zagrożeniem powodziowym zostało przedstawione bardzo pobieżnie, a przecież obejmuje ono szeroki zakres zagadnień, począwszy od przewidywania zagrożeń powodziowych a skończywszy właśnie na jego społecznych, ekologicznych i ekonomicznych skutkach. O ile społeczne i ekonomiczne skutki wymagały tylko zasygnalizowania, o tyle ekonomiczne skutki powodzi, odnoszące się do bezpośrednich i pośrednich strat finansowych mogły być szerzej przedstawione. Szkoda, że Autorka przedstawiając dane odnoszące się do tego obszaru jako ostatni ujęła 2014 rok. Należało uaktualnić posiadaną bazę danych. Występują nieścisłości w tabelach 3 i 5, które zresztą w niewielkim stopniu różnią się między sobą. Dotyczą one jednostki wysokości strat – w jednej tabeli jest to USD, w drugiej PLN a wartości pozostają takie same. Proces zarządzania ryzykiem powodzi został przedstawiony bardzo ogólnikowo, nie ujęto w nim chociażby wykorzystania instrumentów transferu ryzyka, co ma kluczowe znaczenie dla omawianej pracy. Trudno doszukać się również metod zarządzania ryzykiem powodzi, które Autorka we wstępie deklaruje się przedstawić. Podrozdział 1.5 mógł być połączony z kolejnym podrozdziałem, przy czym podrozdział 1.6 nie powinien być zatytułowany identycznie jak tytuł monografii. Niestety instrumenty transferu ryzyka nie zostały przedstawione poprawnie. Po pierwsze dokonana klasyfikacja (rys. 10) jest błędna. Opcje katastroficzne, należące do szerokiej grupy instrumentów pochodnych (i ta nazwa powinna być uwzględniona w schemacie) należą do aktywnego zarządzania ryzykiem. Pasywna postawa oznacza bowiem bierne ponoszenie ryzyka bez próby jego wyeliminowania lub ograniczenia. Zabrakło również wskazania podmiotów, na które można przenieść niepożądane ryzyko. Takie usystematyzowanie ułatwiłoby Habilitantce osiągnięcie zamierzonego celu. Mogłaby wówczas dokonać badań w

zakresie dwóch głównych rynków, na które transferowane jest ryzyko tj. rynku ubezpieczeniowego oraz kapitałowego. Niewłaściwe jest utożsamienie źródeł finansowania strat powodziowych z instrumentami transferu ryzyka. Pierwsze pojęcie jest znacznie szersze i niedopuszczalne jest stwierdzenie, że kredyty bankowe są alternatywnymi instrumentami zapewniającymi transfer ryzyka (s.43). Przy transferze ryzyka ewentualne straty przenoszone są na inny podmiot przed zajściem zdarzenia i to on przejmuje odpowiedzialność za ich pokrycie (częściowe lub całkowite). Błędne jest sklasyfikowanie ryzyka powodzi jako ryzyka systemowego, które w literaturze definiowane jest jako zaburzenie pełnienia przez system finansowy swoich funkcji i zagrożenie przeniesienia się problemów jednej instytucji finansowej na inne (bądź cały system). Mogę przypuszczać, że Autorka niepoprawnie utożsamiła ryzyko systemowe z ryzykiem systematycznym. Podrozdział 1.7 w niewielkim stopniu odnosi się do ekonomicznych aspektów transferu ryzyka powodzi, w obecnej postaci wydaje się zbędny.

Odnosząc się całościowo do tego rozdziału muszę stwierdzić, że zabrakło w nim usystematyzowania pojęć związanych z transferem ryzyka, co niestety miało swoje konsekwencje w niewłaściwie przedstawionej klasyfikacji instrumentów transferu ryzyka powodzi.

Tytuł **rozdziału drugiego** „*Transfer ryzyka powodzi w literaturze przedmiotu*” w moim przekonaniu jest zbyt ogólny i uwzględniając zawartą w nim treść jest niewłaściwie sformułowany. Habilitanta odnosi się w nim do siedmiu aspektów transferu ryzyka powodzi: meteorologicznych i hydrologicznych, ekonomicznych, środowiskowych, społecznych, psychologicznych, prawnych oraz instytucjonalnych. Wyodrębnienie powyższych aspektów jest interesujące i stanowi wartościowy element pracy. Należy zaznaczyć, że ekonomiczne aspekty transferu ryzyka zostały przedstawione już w rozdziale pierwszym. Szkoda, że Habilitantka nie zauważyła podobieństwa i nie odnosiła się do wcześniej prezentowanych kwestii. Bardzo pobieżnie i chaotycznie zostały zaprezentowane instytucjonalne aspekty transferu ryzyka powodzi. Niezrozumiałe jest umieszczenie opisu odnoszącego się do analizy interesariuszy, zabrakło natomiast pokazania roli różnych instytucji w transferze ryzyka powodzi.

Rozdział trzeci „*Badania nad instrumentami transferu ryzyka i metodami ich analizy*”, jak we wstępie podaje Autorka, ma przedstawiać dotychczasowy stan badań w literaturze nad instrumentami transferu ryzyka. Niestety Habilitantka w niedostatecznym stopniu odniosła się do instrumentów transferu ryzyka, ujęte zostały jedynie ubezpieczenia. Zważywszy, że miała

to być analiza *state-of-the-art*, niedopuszczalny jest brak ujęcia instrumentów pochodnych, które należą do jednych z najnowszych metod zarządzania ryzykiem. Ponadto brak prawidłowo dokonanej klasyfikacji instrumentów transferu ryzyka w pierwszym rozdziale skutkowało błędnym ujęciem funduszy rezerwowych, kredytów bankowych czy systemów obowiązkowych ubezpieczeń jako alternatywnych instrumentów transferu ryzyka. Tymczasem alternatywny transfer ryzyka (*Alternative Risk Transfer – ATR*) odbywa się poza tradycyjnymi modelami programów ubezpieczeniowych i jest dostępny głównie na rynku kapitałowym i ubezpieczeniowym. Obejmuje on między innymi sekurytyzację ryzyka poprzez obligacje katastroficzne, papiery wartościowe powiązane z ubezpieczeniami (*insurance-linked securities – ILS*) czy pogodowe i katastroficzne instrumenty pochodne. Moje duże wątpliwości budzi tytuł i zawartość podrozdziału 3.2, który miał być przeglądem zasobów światowej literatury w zakresie metod analizy instrumentów transferu ryzyka. Nie wiadomo o jakie metody analizy chodziło Habilitantce, bowiem nie wymieniła ani jednej. W obecnej postaci jest to zlepek różnych kwestii, odnoszących się między innymi do badań nad świadomością społeczną dotyczącą katastrof naturalnych, oceny podejścia do ubezpieczeń czy powiązań pomiędzy transferem ryzyka a redukcją ryzyka. Rozważania prowadzone w tym rozdziale są niespójne i według mnie niemożliwe jest na ich podstawie opracowanie metody badań własnych, na co wskazuje Habilitantka we wstępie. Rozdział ten należy uznać za bardzo słaby i nieprzemyślany.

Kolejne dwa rozdziały odnoszą się do badania własnego. W **rozdziale czwartym** przedstawiono cel i zakres badań, opisano stosowaną metodykę oraz dokonano charakterystyki obszarów badawczych wraz i ich porównaniem, tj. zlewni Dolnej Warty, zlewni Górnej Narwi oraz zlewni Soły. Badanie prowadzono w ramach grantu, którego celem była „analiza istniejących w Polsce instrumentów transferu ryzyka oraz testowanie wyznaczonych hipotez” (s.73). Cel został nieprawidłowo sformułowany, bowiem celem nie może być testowanie hipotez. Hipotezy się weryfikuje a nie testuje. Z kolei jako cel badania Habilitanta podała „poznanie przyczyn niekorzystania przez interesariuszy z instrumentów transferu ryzyka, ich preferencji w zakresie instrumentów, z jakich korzystaliby i na jakich warunkach, oraz jakie czynniki wpływają na ich preferencje” (s.78). Takie sformułowanie celu wskazuje na badanie preferencji w zakresie wykorzystywanych instrumentów transferu ryzyka i nie obejmuje kompleksowego ujęcia dostępnych na rynku instrumentów. Wobec podanego tytułu i celu monografii zaprojektowane badanie jest niewystarczające. Nie dostarcza ono nowej wiedzy na temat instrumentów transferu ryzyka powodzi, lecz odnosi się do poznania przyczyn niekorzystania przez interesariuszy z tych instrumentów oraz czynników wpływających na ich

preferencje. Dokonując charakterystyki obszarów badawczych nie należało ograniczyć się tylko do trzech lat (2013, 2014 i 2015 roku). Uwzględnienie dłuższych szeregów czasowych dla niektórych zmiennych mogłoby dostarczyć dokładniejszych informacji na temat otoczenia i możliwości wykorzystania instrumentów transferu ryzyka powodzi.

W **rozdziale piątym** Habilitantka przedstawiła wyniki badań ankietowych, które przeprowadzone zostały na wyznaczonych obszarach od marca do lipca 2014 roku. Już tytuł wskazuje, że nie jest badanie dotyczące stricte instrumentów transferu ryzyka, tylko badanie preferencji interesariuszy. Wśród podanych sześciu źródeł finansowania strat powodziowych tylko ubezpieczenia należą do instrumentów transferu ryzyka. Pozostałe, tj. środki własne, dotacje oraz pożyczki i kredyty nie mogą być uznane za instrumenty transferu ryzyka. Wykorzystywane są one do finansowania strat po zajściu zdarzenia, a transfer dokonywany jest przed zdarzeniem powodzi, co zaznaczyłam już we wcześniejszej części recenzji. Ponadto przy finansowaniu strat własnymi środkami ryzyko nie jest transferowane, tylko zatrzymywane przez dany podmiot. Z kolei dotacje stanowią nieodpłatną i bezzwrotną pomoc finansową a transfer ryzyka odbywa się zazwyczaj za odpowiednią opłatą. Wyjątkiem są zerokosztowe struktury opcyjne, w których zakup opcji w celu zabezpieczenia ryzyka jest finansowany wystawieniem opcji, co oznacza natomiast przyjęcie zobowiązania i ryzyka. Operacji takiej nie można zatem określić transferem ryzyka. Błąd popełniony przy klasyfikacji instrumentów transferu ryzyka spowodował, że pytania w ankiecie nie odnosiły się w rzeczywistości do instrumentów tylko do źródeł finansowania strat powodziowych, z których tylko ubezpieczenia spełniały kryteria instrumentów transferu ryzyka. Szkoda, że Habilitantka poza ogólnymi pytaniami dotyczącymi ubezpieczeń nie rozwinęła szczegółowo tej części. Warto było wskazać różnice między dostępnością instrumentów dla osób indywidualnych oraz dużych podmiotów np. instytucji, przedsiębiorstw. Niezrozumiałe jest stwierdzenie, że respondenci w zlewni Soły mieli problem z dostępnością ubezpieczeń (s.124). Interesująca jest autorska koncepcja wskaźnika, który miałby mierzyć efektywność transferu ryzyka z punktu widzenia podmiotu przekazującego ryzyko. We wzorze 5 wskaźnik nie może mieć jednostki [zł]. Dyskusyjny jest współczynnik podatności zależny od poziomu zabezpieczeń. Nie wyjaśniono, czy szacowany poziom zniszczenia majątku wystawionego na zagrożenie przy podjęciu zabezpieczenia obejmuje zarówno instrumenty transferu ryzyka, jak również środki techniczne, np. wały przeciwpowodziowe, zbiorniki retencyjne. Nie wskazano także jak będzie szacowany poziom zniszczenia przy uwzględnieniu zabezpieczenia. Szkoda, że Habilitantka nie przeprowadziła symulacji dla wybranych podmiotów. Koncepcyjny schemat podejmowania decyzji o

finansowym transferze ryzyka (s.134) powinien być umieszczony w pierwszym rozdziale. Co prawda tytuł powinien być inaczej sformułowany, bo nie odnosi się tylko do finansowego transferu ryzyka, lecz ogólnie do postaw wobec ryzyka. Jest to trafne ujęcie działań w przypadku narażenia na ryzyko. Szkoda, że Habilitantka nie wykorzystwała dodatkowo możliwych postaw kontroli ryzyka podanych przez Tarczyńskiego i Mojsiewicz (*Zarządzanie ryzykiem*, 2001, s. 38). Zapewne ułatwiłoby to późniejszą klasyfikacją instrumentów transferu ryzyka.

Konkludując, przedstawiona do oceny monografia w istocie odnosi się do przyczyn niekorzystania przez interesariuszy z instrumentów transferu ryzyka powodzi i ich preferencji w zakresie dokonywanych wyborów. Tytuł niestety został niewłaściwie sformułowany. Przeprowadzone badanie nie służy realizacji postawionego celu tj. kompleksowego przedstawienia instrumentów transferu ryzyka powodzi, lecz dotyczy postrzegania ryzyka. W ramach przeprowadzonego badania Habilitantka nie uzyskała wystarczających informacji, które dają podstawy (jak sama wskazuje w podsumowaniu) do definiowania instrumentów transferu ryzyka powodzi. Szkoda, że w monografii nie dokonała próby zdefiniowania tych instrumentów, porównania już występujących na rynku polskim i światowym, możliwości ich implementacji w Polsce. Byłby to wówczas jej wkład w rozwój dyscypliny ekonomia.

W związku z przedstawianymi uwagami moja całościowa ocena przedłożonej do oceny monografii habilitacyjnej jest negatywna.

II OCENA POZOSTAŁYCH OSIĄGNIĘĆ NAUKOWO-BADAWCZYCH

Po uzyskaniu stopnia doktora Kandydatka opublikowała łącznie 55 recenzowanych prac, z czego 21 we współautorstwie oraz 21 w języku angielskim. Cztery publikacje, których Kandydatka była współautorem znajdują się w bazie Journal Citation Reports (JCR). Poza jednym czasopismem, który ma charakter interdyscyplinarny, pozostałe nie należą do czasopism ekonomicznych.

Zainteresowania naukowo-badawcze Kandydatka podzieliła na pięć obszarów tematycznych:

1. Rozwój analiz w zakresie instrumentów ekonomicznych w ochronie środowiska (14 prac).
2. Aplikacja metod analiz ekonomicznych odnoszących się do gospodarki wodnej, zmian klimatu i zasobów przyrodniczych (19 prac).

3. Opracowania i aplikacja metod scenariuszowych do analiz charakterystyk zasobów wodnych w przyszłości oraz konsekwencji dla pozostałych sektorów gospodarczych (3 prace).
4. Obserwacje i analizy dotyczące gospodarowania na obszarach cennych przyrodniczo i procesu włączania społeczeństwa w podejmowanie decyzji o dobrach publicznych (11 prac).
5. Implementacja zasad zrównoważonego rozwoju i efektywnego gospodarowania zasobami w przedsiębiorstwach (2 prace).

Głównym obszarem badawczym, jak wskazała Habilitantka, jest obszar pierwszy, który obejmuje również przedstawioną do oceny monografię. Pozostałe obszary łączą się z głównym obszarem badawczym, co umożliwi poznanie otoczenia, warunków czy narzędzi analiz w zakresie instrumentów ekonomicznych w ochronie środowiska.

Do oceny Kandydatka przedłożyła 13 prac, które reprezentowały wskazane powyżej pierwsze trzy nurty zainteresowań naukowych. Dwie prace (*Koniunktura gospodarcza i cykle koniunkturalne* oraz *Wzrost i rozwój gospodarczy. Zrównoważony rozwój*) stanowią rozdziały w monografii pt. *Ekonomia dla studentów studiów technicznych*. Mają one charakter dydaktyczny.

Z pierwszego obszaru badawczego do oceny Kandydatka przedłożyła 5 artykułów. Trzy z nich związane są z ocenianą monografią. *Analiza cech ryzyka powodzi w aspekcie projektowania instrumentów jego transferu* (2014) ma charakter teoretyczno-informacyjny. Podobnie jak w monografii Autorka niewłaściwie utożsamia niektóre sposoby finansowania strat jako instrumenty transferu ryzyka powodzi. Pozostałe dwa artykuły odnoszą się do badań preferencji interesariuszy w zakresie podejmowania transferu ryzyka. Podobnie jak w monografii obszarami badawczymi były zlewnie: dolnej Warty, górnej Narwi oraz Soły. W artykule *Factors determining households' preferences regarding flood risk transfer instruments* (2018) trzy spośród czterech pozostawionych hipotez odpowiadały hipotezom sformułowanym w monografii. Również pytania kierowane do respondentów nie różniły się od przedstawionych w monografii. W jednym z artykułów, zapewne z uwagi na uwzględnienie różnej liczby respondentów, wyniki nieznacznie się różnią. Moje wątpliwości budzi powołanie się Autorki w artykule *Analiza korzystania z dostępnych w Polsce możliwości finansowania transferu ryzyka powodzi* (2016) na publikację A. Dubel (2015), *Instrumenty transferu ryzyka powodzi*, Wyd. AGH, Kraków. Publikacja ma tytuł identyczny do ocenianej.

Artykuł *Porównanie wyceny walorów środowiska ekosystemu Błoń krakowskich za pomocą kilku wybranych metod wyceny* (2017) ma walory poznawcze. Z uwagi na różne jednostki występujące dla wykorzystanych metod szacunku nie wszystkie otrzymane wyniki możliwe są do porównania.

Artykuł *Interpretacja wartości ekonomicznej wody w kontekście teorii oczekiwanej użyteczności* (2017) stanowi interesujące rozważania i ma charakter poznawczy.

W ramach drugiego wskazanego obszaru badawczego ocenie podlegało pięć artykułów. Artykuły: *Efektywność ekonomiczna inwestycji na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią* (2016) oraz *Application of Monte Carlo simulations in economic analysis of a wind farm* (2018), stanowiące symulacje efektywności ekonomicznej założonych inwestycji, mają charakter przyczynku empirycznego.

Kolejne dwa artykuły (współautorskie): *Economic aspects of implementation of environmental flows* (2018) oraz *Challenges for mainstreaming climate change into EU flood and drought policy: Water retention measures in the Warta River Basin, Poland* (2014) zawierają rozważania, które mają wkład empiryczny.

Ostatni z ocenianych w tym obszarze artykułów *Ocena w zakresie ekonomicznym wybranych stosowanych w Polsce instrumentów zrównoważonego rozwoju przy użyciu modelowania koncepcyjnego i analizy wielokryterialnej* (2008), będący rozważaniami teoretycznymi, ma charakter informacyjny.

Artykuł *Metodyka opracowywania scenariuszy wspomagających podejmowanie strategicznych decyzji w sektorze gospodarki wodnej* (2016) reprezentuje trzeci obszar badawczy. Autorka dokonała w nim przeglądu literatury oraz dokumentów programowych i strategicznych w zakresie metod opracowywania scenariuszy. Jego charakter określiłabym jako informacyjny i przeglądowy.

Podsumowując tę część dorobku, uważam że większość ocenianych artykułów ma elementy praktyczno-poznawczy. **Moja ocena jest umiarkowanie pozytywna.**

Odnosząc się do pozostałych kryteriów zawartych w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego sumaryczna ocena osiągnięć naukowych jest następująca:

1. Autorstwo lub współautorstwo publikacji naukowych w czasopismach znajdujących się w bazie Journal Citation Reports (JCR) lub na liście European Reference Index for the Humanities (ERIH).

Autorka jest współautorem czterech prac, które opublikowane zostały w czasopismach związanych z zarządzaniem środowiskiem. Dla dwóch artykułów swój wkład określiła na poziomie 20%, dla pozostałych 30% oraz 15%. Pomimo, że nie są to czasopisma stricto ekonomiczne moja ocena jest pozytywna.

2. Autorstwo lub współautorstwo monografii, publikacji naukowych w czasopismach międzynarodowych lub krajowych innych niż znajdujące się w bazie JCR lub na liście ERIH.

Po uzyskaniu stopnia doktora dr Anna Dubel opublikowała 46 prac, z których 14 było współautorskich. Ocena tego kryterium jest pozytywna.

3. Autorstwo lub współautorstwo odpowiednio dla danego obszaru: opracowań zbiorowych, katalogów zbiorów, dokumentacji prac badawczych, ekspertyz.

Habilitantka samodzielnie wykonała dwa raporty:

- *Raport z opracowania długofalowych scenariuszy strategicznych rozwoju w Polsce sektorów mających wpływ na zasoby wodne.*
- *Adaptation to the flood and drought risk in the Warta water region – the role of the UE.*

Była również współautorem czternastu opracowań. Ocena jest pozytywna.

4. Impact factor publikacji naukowych według listy JCR.

Wskazany przez Habilitantkę impact factor wynosi 9,068. Ocena jest pozytywna.

5. Liczba cytowań publikacji według bazy Web of Science (WoS)

Wskazana liczba cytowań publikacji w bazie WoS wynosi 120. Ocena w tym punkcie jest pozytywna.

6. Indeks Hirscha opublikowanych publikacji według bazy Web of Science (WoS).

Według bazy WoS indeks Hirscha wynosi 3. Ocena w tym zakresie jest pozytywna.

7. Kierowanie międzynarodowymi lub krajowymi projektami badawczymi lub udział w takich projektach.

W latach 2011-2015 dr Anna Dubel realizowała (kierownik, wykonawca) grant badawczy Narodowego Centrum Nauki, którego efektem jest wskazana do oceny monografia. Występowała w ramach wykonawcy w trzech programach finansowanych przez Unię Europejską (6 i 7 Program Ramowy UE oraz Horyzont 2020). Tematyka ściśle związana była ze zmianami klimatu:

- *Water Scenarios for Europe and for Neighboring States*

- *European Responses to Climate Change*
- *Towards Innovative low Carbon SMEs*

Była również ekspertem zewnętrznym w projekcie finansowanym przez Fundusze Norweskie i EOG (*Climate change impact assessment for selected sectors in Poland*). Obecnie w trakcie realizacji są dwa projekty krajowe w ramach, których Habilitantka jest wykonawcą (projekt Narodowego Centrum Badań i Rozwoju) oraz kierownikiem zadania dotyczącego oceny kosztów skutków zmian klimatu i adaptacji (projekt NFOŚiGW).
Moja ocena jest pozytywna.

8. Międzynarodowe lub krajowe nagrody za działalność naukową.

Habilitantka po osiągnięciu stopnia doktora otrzymała cztery nagrody za osiągnięcia naukowe oraz dwie za osiągnięcia dydaktyczne nadane przez Rektora Akademii Górniczo-Hutniczej.

Ocena w tym zakresie jest pozytywna.

9. Wygłoszenie referatów na międzynarodowych lub krajowych konferencjach tematycznych.

Dr Anna Dubel po uzyskaniu stopnia doktora wygłosiła referaty na 20 konferencjach, w tym 7 w języku angielskim. Tylko dwie spośród podanych konferencji odbyły się poza Polską. Moja ocena jest umiarkowanie pozytywna.

PODSUMOWANIE DZIAŁALNOŚCI NAUKOWO-BADAWCZEJ

Spośród wszystkich elementów ocenianych w ramach działalności naukowo-badawczej negatywnie oceniam monografię. Pozostałe elementy co prawda wzmacniają ocenę dorobku naukowo-badawczego, jednakże z uwagi na to, że monografia stanowi osiągnięcie będące podstawą do wnioskowania o nadanie stopnia doktora habilitowanego, **muszę stwierdzić, że nie wnosi ona istotnego wkładu w rozwój dyscypliny ekonomia.**

III OCENA DOROBKU DYDAKTYCZNEGO, ORGANIZACYJNEGO I POPULARYZATORSKIEGO ORAZ WSPÓŁPRACY MIĘDZYNARODOWEJ

Dr Anna Dubel po uzyskaniu stopnia doktora była promotorem 35 prac dyplomowych (magisterskich i licencjackich). Była również współ promotorem pracy magisterskiej

obronionej na Uniwersytecie w Messynie oraz opiekunem stażu naukowego dwóch studentów zagranicznych. Od 2016 roku pełni funkcję promotora pomocniczego w przewodzie doktorskim. Angażuje się w działalność organizacyjną na macierzystej uczelni – od roku akademickiego 2015/2016 jest opiekunem specjalności *International Management*. W ramach projektu Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego „Mistrzowie Dydaktyki” brała udział w wizycie studyjnej w Ghent University.

W ramach programu Erasmus czterokrotnie prowadziła wykłady w języku angielskim (Uniwersytet w Messynie, Bergamo, Valladolid oraz Politechnika w Joensu). Odbyła również trzy naukowe staże zagraniczne (Austria, Włochy, Wielka Brytania).

Habilitantka brała udział w sześciu komitetach organizacyjnych międzynarodowych i krajowych konferencji. Była w Komitecie Redakcyjnym czasopisma *International Journal for Business Education*, dla którego wykonała również pięć recenzji. W sumie dla ośmiu czasopism zrecenzowała 16 publikacji. Dodatkowo była recenzentem pomocniczym pracy doktorskiej obronionej na Universidad Politécnica de Madrid.

Obecnie jest członkiem w siedmiu organizacjach oraz towarzystwach naukowych, w tym między innymi w Komitecie Gospodarki Wodnej Polskiej Akademii Nauk, Polskim Stowarzyszeniu Ekonomistów Środowiska i Zasobów Naturalnych.

Dr Anna Dubel była ekspertem oceniającym w ośmiu zespołach, ekspertem zewnętrznym ds. Analiz Delphi Narodowego Programu Foresight Polska 2020 oraz członkiem panelu ewaluacyjnego w programie Horyzont 2020. Recenzowała cztery projekty w ramach 7. Programu Ramowego UE oraz Horyzont 2020.

W ramach projektów finansowanych przez Małopolską Agencję Rozwoju Regionalnego, Agencję Rozwoju Innowacji oraz Poznański Inkubator Przedsiębiorczości prowadziła badania na rzecz przedsiębiorstw. Wykonała dziesięć ekspertyz, w tym trzy na zlecenie IMGW-PIB w Krakowie. Od 2017 roku jest pełnomocnikiem Dziekana Wydziału Zarządzania AGH ds. współpracy z Państwowym Gospodarstwem Wodnym Wody Polskie.

Podsumowując, aktywność Habilitantki w obszarze działalności dydaktycznej, organizacyjnej i popularyzatorskiej jest odpowiednia. Kandydatka aktywnie uczestniczy w działalności międzynarodowej. Moja ocena jest pozytywna.

KONKLUZJA

Końcowa ocena jest sumarycznym podsumowaniem dorobku Habilitantki w obszarze naukowo-badawczym, dydaktycznym i organizacyjnym. Pomimo mojej pozytywnej oceny działalności dydaktycznej, organizacyjnej i popularyzatorskiej, odnosząc się do głównego dzieła (monografii „Instrumenty transferu ryzyka powodzi”), będącego podstawą do wnioskowania o nadanie stopnia doktora habilitowanego, muszę stwierdzić, że ze względu na występujące błędy (wskazane we wcześniejszej części recenzji), moja ocena całościowa jest negatywna.

W związku z tym nie popieram wniosku o nadanie dr Annie Dubel stopnia doktora habilitowanego nauk ekonomicznych w dyscyplinie ekonomia.

Szczecin, 12.03.2020

